

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

2010

ΚΕΙΜΕΝΟ

Με τον όρο *αυτομόρφωση* περιγράφουμε μία σύνθετη εκπαιδευτική διαδικασία της οποίας θεμελιώδης κινητήρια δύναμη είναι ο ίδιος ο άνθρωπος, ο οποίος, έχοντας επίγνωση των αναγκών και των επιθυμιών του, καλείται να συμβάλει αποφασιστικά στην πορεία της εκπαιδευτικής και επαγγελματικής του κατάρτισης. Σε αυτή την *ατομική*, και πολλές φορές εξαιρετικά δύσκολη, πορεία κατάκτησης νέων γνώσεων, δεν ενεργεί μόνος του, όπως θα μπορούσαμε να υποθέσουμε με βάση το πρώτο συνθετικό της λέξης *αυτο-μόρφωση*. Ο άνθρωπος δεν δραστηριοποιείται μέσα σε ένα κοινωνικό κενό, αλλά μέσα σε ένα κοινωνικό περιβάλλον. Βρίσκεται δηλαδή σε *συνεχή* επικοινωνία με τους άλλους, σε επαφή και ανταλλαγή με τους επίσημους ή ανεπίσημους εκπαιδευτικούς θεσμούς, με ποικίλους οργανισμούς και κέντρα κατάρτισης, ακόμη και όταν οι νέες τεχνολογίες του επιτρέπουν να μαθαίνει και να εργάζεται σε φυσική απόσταση από τους άλλους.

Με αυτή την έννοια, οι διαδικασίες και οι πρακτικές αυτομόρφωσης στη σημερινή εποχή δεν σημαίνουν την απουσία των άλλων, θεσμών και ατόμων, ούτε την κοινωνική απομόνωση του καθενός ατόμου, αλλά την ενεργητική στάση του, αφού το ίδιο αποφασίζει, άλλοτε αυτοβούλως και άλλοτε κάτω από την πίεση συγκεκριμένων αναγκών, να εκπαιδευθεί. Η ενεργητική στάση συνίσταται στο ότι ο άνθρωπος καλείται να διαμορφώσει μαζί με τους άλλους συμμετέχοντες (οργανισμούς, εκπαιδευτές, εκπαιδευόμενους) το περιεχόμενο, τη διαδικασία και τους τρόπους της εκπαίδευσής του.

Όμως οι πρωταρχικοί παράγοντες που καθιστούν την αυτομόρφωση αναγκαία για τα άτομα των σύγχρονων κοινωνιών είναι οι νέες επιστημονικές και τεχνολογικές ανακαλύψεις και οι συνεπακόλουθες μεταμορφώσεις της αγοράς εργασίας. Μία από τις συνέπειες αυτών των αλλαγών είναι ότι πολλά επαγγέλματα χάνουν γρήγορα την αξία και τη *χρησιμότητά* τους, ενώ οι γνώσεις και οι δεξιότητες που τα άτομα κατέκτησαν στα πρώτα στάδια της ζωής τους καθίστανται *ανεπαρκείς* για το παρόν και το μέλλον. Η συνολική τεχνολογική αναδιάρθρωση της εργασιακής δραστηριότητας στερεί όλο και περισσότερο στα άτομα τη δυνατότητα να διατηρούν *μία και μοναδική* επαγγελματική ταυτότητα σε όλη τη διάρκεια της ενεργού ζωής τους. Κατά συνέπεια, ανεξάρτητα από τις ψυχοκοινωνικές *συνέπειες* αυτής της κατάστασης για τα άτομα, οι νέοι άνθρωποι των τεχνολογικών κοινωνιών καλούνται να αλλάξουν δύο ή τρία επαγγέλματα στην επαγγελματική πορεία τους. Το γεγονός αυτό επιβάλλει στα άτομα να κατακτούν διαρκώς γνώσεις, να ανανεώνουν τις *δεξιότητές* τους, να αποκτούν γρήγορα νέες ειδικεύσεις, δηλαδή, να εκπαιδεύονται συνεχώς.

Η εκπαίδευση δεν νοείται πια ως η απλή, κανονιστική μετάδοση γνώσεων από τις μεγαλύτερες γενιές στις νεότερες, όπως την όριζε ο E. Durkheim κατά τον 19^ο αιώνα. Και τούτο επειδή, τόσο το περιεχόμενο της εκάστοτε εκπαιδευτικής πράξης όσο και ο χρόνος που αφιερώνεται σε αυτήν, αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης ανάμεσα στις *διαφορετικές γενιές*, τα δύο φύλα και τις διαφορετικές κουλτούρες των ανθρώπων, γεγονός που παρατηρείται σε όλες τις σύγχρονες πρακτικές της καθημερινής ζωής. Η εκπαιδευτική πράξη *καθίσταται* επομένως μια διαδικασία που δεν περιορίζεται στο χώρο (το σχολείο) και το χρόνο (περίοδος της νεότητας), αλλά *επεκτείνεται* σε όλη τη διάρκεια της ζωής και πέραν των σχολικών τειχών.

Αλεξάνδρα Κορωναίου, *Εκπαιδευοντας Εκτός Σχολείου*, 2002 (Διασκευή)

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε μια παράγραφο 80 έως 100 λέξεων το περιεχόμενο του παρακάτω αποσπάσματος του κειμένου: **... οι νέοι άνθρωποι των τεχνολογικών κοινωνιών καλούνται να αλλάξουν δύο ή τρία επαγγέλματα στην επαγγελματική πορεία τους ...**

Μονάδες 12

B2.

α) Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η τελευταία παράγραφος του κειμένου; (Η εκπαίδευση δεν νοείται ... των σχολικών τειχών) (μονάδες 4)

β) Να εντοπίσετε τα δομικά μέρη της ίδιας παραγράφου του κειμένου (μονάδες 3)

Μονάδες 7

B3.

α) Να γράψετε ένα **α ν τ ώ ν υ μ ο** για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: **ατομική, επιτρέπουν, ανεπαρκείς, διαφορετικές, επεκτείνεται.** (μονάδες 5)

β) Να γράψετε ένα **σ υ ν ώ ν υ μ ο** για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: **συνεχή, χρησιμότητα, συνέπειες, δεξιότητες, καθίσταται.** (μονάδες 5)

Μονάδες 10

B4. Να επισημάνετε τρία χαρακτηριστικά γνωρίσματα επιστημονικού λόγου στο κείμενο που σας δίνεται.

Μονάδες 6

Γ1. Σε άρθρο που θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σας να αναφερθείτε στη σημασία της αυτομόρφωσης και να προτείνετε τρόπους πραγμάτωσής της σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου. (500-600 λέξεις).

Μονάδες 40

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές. Ειδικότερα, στην παραγωγή λόγου, κάθε άποψη γίνεται αποδεκτή, εφόσον είναι επαρκώς τεκμηριωμένη.

Πλαγιότιτλοι:

- 1ος Αυτομόρφωση: συνδυασμός ατόμου και κοινωνίας
- 2ος Συνδιαμόρφωση της εκπαίδευσης
- 3ος Αναγκαία η επαγγελματική ευελιξία
- 4ος Η εκπαιδευτική πράξη, διαδικασία διαχρονική και καθολική

Περίληψη

Το κείμενο πραγματεύεται την αυτομόρφωση, η οποία συνδράμει αποφασιστικά στην εκπαιδευτική και επαγγελματική κατάρτιση του ατόμου. Αρχικά, αφού τονίζεται η δυσκολία αυτής της διαδικασίας, αναλύεται η σχέση κοινωνικών θεσμών και φορέων εκπαίδευσης, ατόμου και νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Το γεγονός αυτό απαιτεί μια διαρκή ζύμωση αυτών των παραγόντων. Οι λόγοι που καθιστούν τη δια βίου εκπαίδευση επιτακτική είναι η κυριαρχούσα τεχνοκρατία και οι αλλαγές στο εργασιακό περιβάλλον, που καθιστούν ελλειπείς τις ήδη υπάρχουσες γνώσεις, ειδικεύσεις και προσόντα. Με αυτό τον τρόπο, αιτιολογείται η αναγκαιότητα για επαγγελματική ευελιξία. Κατά συνέπεια, η εκπαιδευτική αντίληψη συνιστά μια διαδικασία διαχρονική και καθολική.

B.1 Σήμερα, οι νέοι άνθρωποι των τεχνολογικών κοινωνιών καλούνται να αλλάξουν δύο ή τρία επαγγέλματα στην επαγγελματική τους σταδιοδρομία. Αυτό συμβαίνει, λόγω της ραγδαίας επιστημονικής και τεχνολογικής ανάπτυξης, που δημιουργεί συνεχώς αυξημένες ανάγκες στην αγορά εργασίας. Παρατηρούμε, δηλαδή, ότι πολλά από τα ήδη υπάρχοντα επαγγέλματα χάνουν τη χρησιμότητά τους, και έτσι τα άτομα αναγκάζονται να αλλάξουν επάγγελμα, κάτι που τους υποχρεώνει να ανανεώνουν διαρκώς τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους. Επομένως, είναι αδύνατο να διατηρήσει κάποιος μία και μοναδική επαγγελματική ταυτότητα στη ζωή του.

B2 α) Η τελευταία παράγραφος του κειμένου αναπτύσσεται με αιτιολόγηση, καθώς αιτιολογείται (και τούτο επειδή...) γιατί η εκπαίδευση έχει αλλάξει μορφή.

B2 β) Η δομή της τελευταίας παραγράφου είναι η εξής:

Θεματική περίοδος: «*Η εκπαίδευση δεν νοείται ... τον 19^ο αιώνα*». Σε αυτή την περίοδο εισάγεται το θέμα της παραγράφου.

Λεπτομέρειες – Σχόλια: «*Και τούτο επειδή ... της καθημερινής ζωής*». Εδώ η συγγραφέας παραθέτει αναλυτικά όλα αυτά τα στοιχεία που στηρίζουν τη θέση της».

Κατακλείδα: «*Η εκπαιδευτική πράξη ... των σχολικών τειχών*». Στην περίοδο αυτή συνοψίζει και οδηγείται σε ένα συμπέρασμα (επομένως).

B3 α) ατομική: *συλλογική, ομαδική*
επιτρέπουν: *εμποδίζουν, παρακωλύουν*
ανεπαρκείς: *επαρκείς*
διαφορετικές: *ίδιες*
επεκτείνεται: *περιορίζεται*

B3 β) συνεχή: *αέναη, διαρκή*
χρησιμότητα: *ωφέλεια, λυσιτέλεια*
συνέπειες: *αποτελέσματα*
δεξιότητες: *ικανότητες*
καθίσταται: *γίνεται*

B4) Ο επιστημονικός λόγος χαρακτηρίζεται από συγκεκριμένα στοιχεία που πιστοποιούν το είδος του. Ο επιστημονικός οφείλει να είναι **περιγραφικός, ερμηνευτικός, αποδεικτικός, απρόσωπος και αντικειμενικός.**

Πιο συγκεκριμένα, στην πρώτη παράγραφο του κειμένου ο λόγος είναι **περιγραφικός** («*Με το όρο αυτομόρφωση περιγράφουμε ...*»).

Στη δεύτερη παράγραφο η συγγραφέας **ερμηνεύει** την ενεργητική στάση του ανθρώπου για τη διαμόρφωση του περιεχομένου της διαδικασίας και τους τρόπους της εκπαίδευσής του.

Στην τελευταία παράγραφο **αποδεικνύει** ότι η εκπαιδευτική πράξη «*δεν περιορίζεται στο χώρο και το χρόνο, αλλά εκτείνεται σε ολόκληρη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου*».

Επιπλέον, κυριαρχεί ο **απρόσωπος και αντικειμενικός** λόγος, καθώς χρησιμοποιείται γ' ενικό και πληθυντικό πρόσωπο σε ολόκληρο το κείμενο, ενώ επικρατεί η λογική χρήση της γλώσσας και όχι η συγκινησιακή («*Με αυτή την έννοια... να εκπαιδευθεί*»).

Γ.

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Άρθρο σε σχολική εφημερίδα

Ύφος: σοβαρό αλλά και οικείο, γλώσσα αναφορική.

Ρηματικά πρόσωπα: α' ενικό – πληθυντικό, γ' ενικό – πληθυντικό.

Τίτλος: «**ΑΥΤΟΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΖΩΗ**»

«**Η ΓΝΩΣΗ ΤΩΡΑ ΞΕΚΙΝΑ**»

Πρόλογος: Με αφορμή την τελετή αποφοίτησης που θα διοργανωθεί στη σχολική μονάδα μετά το τέλος των απολυτήριων εξετάσεων, ο αρθρογράφος προβληματίζεται για το αν η εκπαιδευτική διαδικασία σταματάει στο Λύκειο ή χρειάζεται να συνεχισθεί σε όλη τη διάρκεια της ζωής του.

(Εναλλακτικά): Ο άνθρωπος, ως πολυσύνθετο ον (κοινωνικο-πολιτικό), έχει την ανάγκη να ενταχθεί ομαλά μέσα στο κοινωνικό σύνολο, για να μπορέσει να αντιμετωπίσει τις πολυειδείς ανάγκες. Αυτό μπορεί να το πετύχει με την αυτομόρφωσή του.

Κύριο μέρος:

Σύντομος ορισμός της έννοιας αυτομόρφωσης.

Α' ερώτημα: **Η σημασία της αυτομόρφωσης.**

Η σημασία της αυτομόρφωσης αναδεικνύεται μέσα από την αντιμετώπιση των προκλήσεων της ζωής:

- Επαγγελματικές ανάγκες, που απαιτούν διαρκή επιμόρφωση.
- Χρήση νέων τεχνολογιών.
- Κοινωνικές πολιτικές, οικονομικές συνθήκες (φαινόμενα ρατσισμού, αποχή από τις δημοκρατικές διαδικασίες, δυσμενείς οικονομικές συγκυρίες που προκαλούν βιοτικά προβλήματα, μόλυνση του φυσικού περιβάλλοντος, και υποβαθμίζουν την ποιότητα ζωής.
- Ανάπτυξη των Μ.Μ.Ε. και του Διαδικτύου, που απαιτεί οξυμένη κριτική ικανότητα, για να αντιμετωπιστεί ο καθημερινός καταγισμός πληροφοριών.

Β' ερώτημα: **Τρόποι πραγμάτωσής της σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου.**

Στόχος: Μελέτη Γλώσσας, Ιστορίας, Πολιτισμού - Τεχνών (Λογοτεχνίας, Θεάτρου, Κινηματογράφου), Επιστημονικής και Τεχνολογικής γνώσης και, γενικότερα, των πνευματικών επιτευγμάτων του ανθρώπου.

Μέσα:

- Οικογένεια, ως πρωτογενής φορέας κοινωνικοποίησης: συζητήσεις ποικίλου περιεχομένου με τα άλλα μέλη της οικογένειας.
- Θεσμοθετημένη από το Κράτος Δια βίου Εκπαίδευση, Ανοικτό Πανεπιστήμιο, επιμορφωτικά σεμινάρια, προγράμματα μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ., προώθηση του θεσμού των πολύ-πολιτισμικών σχολείων, κέντρα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας.
- Ορθολογική χρήση Διαδικτύου, πληροφόρηση από τα Μ.Μ.Ε. (ανάγνωση εφημερίδων και περιοδικών, παρακολούθηση ντοκιμαντέρ πολύ-πολιτισμικού και επιστημονικού περιεχομένου, συζητήσεις πολιτικού, επιστημονικού, κοινωνικού, εθνικού, ψυχολογικού ενδιαφέροντος).
- Επισκέψεις σε μουσεία – εκθέσεις βιβλίου, ζωγραφικής.
- Ταξίδια στο εσωτερικό και στο εξωτερικό, επαφή με τη φύση - αγροτουρισμός, προγράμματα κοινωνικού τουρισμού.
- Συμμετοχή σε πολιτιστικούς, λαογραφικούς, επιστημονικούς συλλόγους.

Επίλογος: Από τα παραπάνω, λοιπόν, κρίνεται απαραίτητη η αυτομόρφωση του ανθρώπου ως το μόνο αποτελεσματικό εφόδιο για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι και ειδικότερα οι νέοι, για να βαδίσουν στο δρόμο της επιτυχίας, στην προέκταση της οποίας βρίσκεται η ευτυχία.

(Εναλλακτικά): Ευχή στους συμμαθητές για επιτυχία στις εξετάσεις και επισήμανση ότι αυτές αποτελούν αφετηρία και όχι τερματισμό της προσπάθειας για να κατακτήσει ο νέος τη γνώση.